

www.comdos.bg

КОМИСИЯ

за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия

Из архивите на ДС

ИЗДАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ НА КОМИСИЯТА

Документални сборници
изложби, филми

Тел.:+359 2/8004 506 • Факс:+359 2/8004 500 • София, ул. „Врабча“ 1 • info@comdos.bg
Tel.:+359 2/8004 506 • Fax:+359 2/8004 500 • Vrabcha 1 Str., Sofia, Bulgaria • info@comdos.bg
web: www.comdos.bg

ИЗДАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ НА КОМИСИЯТА (2007 – 2016)

Встремежа си към осигуряване на все по-голяма публичност на архивите на бившите тайни служби Комисията стартира с поредицата „Из архивите на ДС“ – документални сборници, включващи оригинални материали от фондовете на нейния Централизиран архив. Целта им е да запознаят обществото със съдържанието на тези документи, както и да облекчат изследователите в работата им с архивите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. Темите, по които се проучват архивите, са съобразени с обществен интерес и се утвърждават от Комисията. Документите се представят фототипно и подреждането им е подчинено на принципите на тематичния и хронологичния подбор. Книжното издание на сборниците включва най-значимите открити материали по изследваната тема, а останалият масив от издирени документи се публикува в отделни разширени електронни издания (CD и DVD). Броят на издадените сборници от документалната поредица до момента е 35.

Сборникът „Десталинизацията – дилемата на едно проговорено десетилетие“ е първото съвместно документално издание на Комисията по досиетата и Държавна агенция „Архиви“. В него са включени най-значимите документи, открити в двата архива, свързани с периода на десталинизация в България.

PUBLICATIONS OF THE COMMITTEE (2007 – 2016)

Straight from the Centralized Archives of the Committee, Taken from the Archives of the SS is a series of documentary collections that marked the launching of an extensive publicity campaign for the secret files of former security services. Intended for the general public and researchers alike, their purpose is to raise awareness on

the topic, educate wider audiences, and facilitate academic studies of the files and records of the State Security and the Intelligence Services of the Bulgarian National Armed Forces. The choice of topics of investigation and publication is motivated by public interest and is subject to the approval of the Files Committee. All phototype editions are arranged in chronological and thematic order. While printed copies explore the basic, most significant records on the subject, their digital counterparts provide an extensive look into events (on CD and DVD). The total number of collections produced to date is thirty-five.

The documentary collection De-Stalinization - the dilemma of a controversial decade is the first printed collaboration between the Files Committee and the Archives State Agency. It is a compilation of the most significant documents from the storage vaults of the two institutions dealing with the period of de-Stalinization in Bulgaria.

Изложбата „Десталинизацията – дилемата на едно противоречиво десетилетие (1953 – 1964)“ е естествено продължение на проекта с Държавна агенция „Архиви“. Чрез визуално и документално представяне на събитията от 50 – 60-те години на ХХ век се проследяват вътрешните и международните аспекти на процеса, популярен с термина „десталинизация“, не само в България, но и в страните от Източна Европа. Подбраните материали показват малко известни и неизползвани досега исторически документи.

Комисията издава **Бюлетин**, в който публикува информация за своята дейност и за взетите от нея решения. В него се включват и докладите, с които тя се отчита пред Народното събрание. Бюлетинът се издава 2 пъти годишно за периодите до 20 юли и до 20 декември. До момента са издадени 17 броя.

Комисията издава **двуезични брошури** на български и английски език с информация за дейността си. В тях се включват данни за състава и структурата на Комисията, за публичната, издателската и международната ѝ дейност, за попълването, съхранението и състоянието на Централизирания архив, за достъпа на гражданите до архивните документи. В отделна глава са представени целите, принципите, ценностите и мисията на Комисията. До момента са издадени 4 брошури.

Комисията продуцира и **филм** „Досието на ДС“ с режисьор Ема Константинова и сценарист Лора Шумкова. Главен герой на филма е 21-годишен студент, който разказва

The exhibition De-Stalinization - the dilemma of a controversial decade (1953 – 1964) is the natural continuation of the Committee's co-project with the Archives State Agency. Featuring compelling visual and documentary record of events in the 1950s and the 1960s, the presentation covers the domestic and international aspects of the process known in Bulgaria and throughout Eastern Europe as „de-Stalinization“. The selection explores less known historical documents presented to the public for the first time.

The Committee publishes its **Bulletin** to bring updates on its latest activities and decisions, including all relevant reports presented to the National Assembly. The bulletin is published on a semi-annual basis for the periods ended 20 July and 20 December. Seventeen issues are available to date.

The Committee promotes its work in **bilingual brochures** in the Bulgarian and English languages. They provide easy and accessible information about the composition and structure of the Committee, its international and publishing projects, and public activities. Also included are facts and numbers on the completion, conservation and general state of the Centralized Archives, as well as recent public access reports. The goals, principles, values and mission of the Committee are the subject of a separate chapter. Four brochures are published to date.

The State Security File - the **film**, is a production of the Files Committee, directed by Emma Konstantinova, based on a script by Lora Shoumkova. The film tells the story of a 21-year-old student

своята лична история. В рамките на филма неусетно личната история се е превърнала в пътуване по следите на една зловеща институция, за която днешните млади хора не знаят почти нищо, но която продължава да се намесва в живота ни.

on a journey back in time to a society living under an oppressive force that young people know little about. An institution that was once part of the vague past, and is still playing a role in our life today.

„Из архивите на ДС“ – документална поредица

КГБ И ДС – ВРЪЗКИ И ЗАВИСИМОСТИ

Това е първият сборник от документалната поредица „Из архивите на ДС“, който е част от международен проект, озаглавен „Сътрудничеството на КГБ с другите секретни служби в Централна и Източна Европа“. В този сборник за първи път читателите се запознават с напълно непознати архивни единици от Националната разузнавателна служба, наследник на Първо главно управление на ДС. Документите, включени в сборника, са поредното доказателство за силната зависимост на страната ни от Съветския съюз, те са огледало на политическата ориентация и поведението на съветското разузнаване за периода от началото на 50-те до края на 80-те години на миналия век.

Хронологическата рамка на документите е обусловена от началото на преките двустранни консултации и договорености между разузнавателните организации на България и СССР през май 1950 г. и от края на присъствието на КГБ в България малко преди разпадането на Съветския съюз през декември 1991 г.

Историческата стойност на подобрите архивни материали се повишава и от това, че аналогичните колекции с документи на органите за сигурност в руските държавни архиви все още не са достъпни за руските изследователи.

Книжното издание на сборника включва факсимилета на 53 документа, а разширеният електронен вариант – 417.

Taken from the Archives of the SS – documentary series

THE KGB AND THE BULGARIAN STATE SECURITY SERVICE – CONNECTIONS AND DEPENDENCES

This is the first collection of documents from the series Taken from the Archives of the SS, which is also part of a major international project presented under the title KGB Activities and its Cooperation with other Secret Services in Central and Eastern Europe. The selection is made with the intention to present to the public some more obscure files of the National Intelligence Service, the successor of the First Main Directorate of the SS. The documents shed light on the liaisons between the intelligence apparatuses of the Soviet and the Bulgarian secret services, and demonstrate the complete subordination of the latter

to the former. They are a reflection of the political orientation and practices of Soviet intelligence from the beginning of the 1950s through to the end of the 1980s.

The chronological time frame of the records covers the period from the beginning of direct bilateral consultations and arrangements between Bulgarian and Soviet intelligence bodies in May 1950 until the end of KGB's presence in Bulgaria shortly before the collapse of the Soviet Union in December 1991.

With similar files in Russia still closed to local researchers, the selection has only grown in historical value.

Facsimiles of 53 original documents are added to the paper edition of the collection. 417 files are available in the extended digital version.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ – СТРУКТУРА И ОСНОВНИ ДОКУМЕНТИ

Подбраните документи в сборника разкриват структурата на бившата Държавна сигурност, изграждането на агентурен апарат и работата с него. За първи път в този сборник са събрани основополагащите документи за дейността на ДС, приемани от бившето партийно ръководство на БКП и тяхното продължение в самата Държавна сигурност – строго секретни заповеди и инструкции. В документалния сборник хронологично са проследени три основни аспекта от дейността на бившата Държавна сигурност:

- развитие на структурата ѝ;
- изграждане на агентурен апарат и работата с него;
- оперативен отчет, представляващ строго установена вътрешна система от правила за регистриране, систематизиране и ползване на оперативните материали и сведения.

Книжното издание на документалния сборник съдържа факсимилета на 46 документа, а разширеният електронен вариант – 2485 страници с документи.

STATE SECURITY SERVICES - STRUCTURE AND BASIC DOCUMENTS

This document compilation deals with the structure of former State Security Services, the formation and operation of the secret agent apparatus, and operational reporting files. It is a first-time selection of founding documents, i.e. top secret orders and instructions, adopted by the former BCP Party leadership and further implemented by the secret police authorities. The chronological representation of the three major activity categories of the former State Security refers to:

- structural development;
- formation and management of the agent apparatus;
- operational reporting, based on a strictly regulated internal operational system governing the registration and classification of, and access to operational files and information.

The documentary collection is featured in a printed edition of selected 46 document facsimiles, with 2485 pages of content in an extended digital version.

МЕЖДУНАРОДНИЯТ ТЕРОРИЗЪМ В ДОСИЕТАТА НА ДС

В сборника се проследява политическият и етнорелигиозен тероризъм, както и опитите за създаване на различни по вид и характер терористични мрежи. Изданието е част от международен проект за издирване и проучване на документите, свързани с тероризма и ролята на специалните служби в периода на Студената война. Той обхваща периода 1970 – 1991 г. Долната времева граница на документацията на ДС по проблемите на международния тероризъм съвпада с началото на бързото разпространение на явлението тероризъм в Близкия изток (1968) и в Западна Европа (1969). Горната историческа граница е съобразена със закона за разкриване на документите на бившите български тайни служби (1991) и тя съвпада с граничната зона между две епохи в развитието на международния тероризъм.

Публикуваните документи тематично са ограничени в рамките на проявленията на международния тероризъм. Представянето на вътрешния тероризъм на територията на страната, както и подкрепата на българската гържава за националноосвободителни и антиколониални движения в страни от Третия свят са обект на други самостоятелни изследвания.

Книжното издание на документалния сборник съдържа факсимилета на 98 документа, а разширеният му електронен вариант – 533 с общ обем над 2500 страници.

INTERNATIONAL TERRORISM IN THE BULGARIAN STATE SECURITY FILES

This collection keeps the focus on political and ethno-religious terrorism, and the attempts at creating terrorist networks of various forms, types and identities. The publication is also part of an international research and analysis project on terrorism and the role of special services during the Cold War era. The study covers the time period from 1970 to 1991. The earliest State Security documents on international terrorism date to the beginning of the rapid escalation of the terrorist trend in the Near East (1968) and Western Europe (1969). The most recent written records are contemporary to the Law for Disclosure of the

Documents of the Former Bulgarian Secret Services (1991), and bridge the gap between two development stages of international terrorism.

The published content is thematically restricted to acts and manifestations of international terrorism. Domestic terrorism and Bulgarian support for national freedom and anti-colonial movements in the Third World are subjects of self-standing studies.

The paper edition contains 98 facsimiles of documents and correspondence. 533 files with a total volume of over 2500 pages are available in the extended digital version.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И ПРОМЕНЕТЕ В БЪЛГАРИЯ (СЕПТЕМВРИ 1944 – ДЕКЕМВРИ 1947)

Сборникът обхваща документи, касаещи историческите промени в България от 9 септември 1944 г. до края на 1947 г. Това е времето, в което се провеждат дълбоки реформи във всички сфери на обществения живот, водещи до коренна промяна в хода на историческото ни развитие.

Публикуваните документи са свързани тематично с установяването и укрепването на властта на Отечествения фронт в страната в първите години след преврата от 9 септември 1944 г. Участието на ДС в радикалните преобразувания, които се извършват в този период, е широко отразено в документите, останали от дейността на службата. Материалите в сборника са публикувани фототипно и в хронологичен ред. Има и вътрешно разделение, което обхваща три периода: първият е от 9 септември 1944 г. до легализирането на опозиционните партии през септември 1945 г.; вторият е от октомври 1944 г. до октомври 1945 г., когато се провеждат изборите на VI ВНС; третият период е от ноември 1946 г. до декември 1947 г., когато на практика се извършва преходът към еднопартийна система.

Книжното издание на сборника съдържа 131 документа, а разширеният електронен вариант – 740 страници с документи.

STATE SECURITY AND THE TRANSFORMATIONS IN BULGARIA (SEPT. 1944 – DEC. 1947)

The collection deals with the historical transformations taking place in Bulgaria between 9 September 1944 and the end of 1947. It is a time of intense reforms permeating every sphere of life towards a radical change in the development model.

With a thematic focus on the establishment and consolidation of the power of the Fatherland Front in the country immediately after the coup on 9 September 1944, the collection offers a wide variety of source material. The archives provide plenty of evidence to confirm the strong involvement of the secret apparatus in the radical transformations of the time. The collection features archival material published in phototype, in chronological order. It is further divided to cover three periods:

9 September 1944 to the legalization of oppositionist parties in September 1945; October 1944 to October 1945, when elections for the 6th Grand National Assembly are held; November 1946 to December 1947, when the actual transition to one-party system takes place.

The printed edition features 131 document facsimiles, and comes with an extended version of 740 pages of digital content.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ – ПОЛИТИЧЕСКА ПОЛИЦИЯ

Обикновено политическата полиция се свързва с Шесто управление на ДС за борба с идеологическата диверсия, което функционира от края на 60-те години на XX век, но то не изчерпва темата за основните структури на ДС, на които в различни периоди е възлагана задачата да преследват инакомислещите по политически причини. Сборникът представя точно тези структури. Принципът при подбор на материалите е включването на по-разнообразни архивни документи, които илюстрират възможно най-широко обхвата на дейността на репресивните структури, обект на изследването, и обхващат почти всички години от периода 1945 – 1985 г. В сборника са представени справки, отчети, доклади, информации, лични ръкописни указания на министъра на вътрешните работи, ръкописни бележки на негови заместници, сведения, приложения, сводки, карта и агентурно донесение. Тези документи са продукт на различни звена в структурите на ДС, натоварени със следене, преследване и контрол на различни политически противници. Многообразието на документите ни показва всеобхватността на сферите, които са били в полезрението на политическата полиция на ДС през годините на тоталитарното управление на БКП.

Книжното издание на сборника съдържа факсимилета на 61 документа, а неговият разширен електронен вариант – 231 документа (над 1800 страници).

STATE SECURITY AND POLITICAL POLICE

The concept of political police is generally associated with SS' Sixth Directorate for combating ideological diversion, which started to operate in the end of the 1960s. There is more, however, to the State Security divisions set up to persecute individuals of different political leanings during various times in communist history. It is that diversity that is the focus of the collection. The rich variety of sources is specifically intended to demonstrate the full scope of action of the repressive apparatus, and nearly span over the entire 1945 – 1985 period. There are multiple references, reports, accounts, information, personal manuscripts and instructions of

the Interior Minister, handwritten notes of his deputies, communications, annotations, intelligence briefs and reports, and a chart, produced by various SS divisions whose job was to track, persecute and exercise control over the political opposition. This comes to show the across-the-board domestic involvement of the political police over the years of BCP's totalitarian rule.

61 document facsimiles are available in the paper edition of the publication, while the extended digital version features 231 documents with a total volume of over 1800 pages.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И ОБРАЗОВАНИЕТО (1944 – 1989)

Документите в сборника разкриват мащаба на мрежата от агенти, сътрудници и информатори, с които службите разполагат в училищата, висшите учебни заведения, Българската академия на науките, разнообразните научни, студентски и младежки организации.

Известен е фактът, че интелигенцията, в това число и цялата академична общност от студентите до професорите, са постоянен обект на службите за сигурност. Като най-образованата и будна част от обществото, в средите на българската интелигенция се оформят възгледи и се изказват мнения, често пъти в дълбок разрез с официалната марксистко-ленинска идеология и нейните постулати. Това прави Държавна сигурност особено бдителна към тези среди. Под наблюдение са също така учениците и учителите, за които често пъти ДС констатира, че са опозиционно настроени или извършват „вражески прояви“. На непрекъснат отчет подлежат и се водят и всички младежки организации и съюзи в страната. Мрежата от оперативни работници, агенти, секретни сътрудници, информатори, доверени връзки и осведомители на ДС се разпростира във всички институции, учебни заведения, организации, формални или неформални групи и непрекъснато осведомява службите за политическите възгледи, вражеските прояви, изказванията и настроенията сред наблюдаваните обекти.

Книжното издание на сборника съдържа факсимилета на 60 документа, а разширеният му електронен вариант – 123.

STATE SECURITY AND EDUCATION (1944 – 1989)

Piece by piece, the collection reveals the scale of the secret network of agents, collaborators, and informers planted in schools and higher institutions, the Bulgarian Academy of Sciences, and a number of science, student, and youth organizations.

It is a well-known fact that the intelligentsia, including the entire academic community of students and faculty, is under the constant watchful eye of the security services. The most educated and active segment of society, the Bulgarian intelligentsia conceives its own opinions and views often in stark contrast to the official Marxist-Leninist ideology and its theories. This makes the State Security especially alert to these circles. Students and teachers identified as opposition figures or perpetrators of „hostile acts“ are under surveillance as well. Youth organizations and unions around the country are placed under non-stop scrutiny. The network of State Security operatives, agents, secret collaborators, informants, trusted persons and information providers permeates all institutions, schools, organizations, formal or informal groups, providing continuous information service on the political views, hostile behaviors, comments and attitudes in these circles.

60 document facsimiles are included in the printed version of the book. A more complete edition of 123 files is available in digital format.

ПРАЖКАТА ПРОЛЕТ И ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

Сборникът е посветен на бурните чехословашки събития от 1968 г. и дейността на българските служби за сигурност в този период. Огромният обем архивни документи, свързани с темата, както и изключително подробната информация, която те съдържат, доказват тяхната активност и способност за реакция при специфична международна ситуация. Сборникът дава възможност да се добие представа и за политическото задкулисие от гледна точка на геостратегическите интереси, намерили своята проекция в актуалната за този исторически период политическа координатна система „Изток – Запад“. Материалите в него са публикувани фототипно и в хронологичен ред. С цел да се представи по-ясно предисторията на самата Пражка пролет и причините, довели до нея, в сборника намират място и документи, датиращи от предходната 1967 г. Също с идеята по-релефно да се открият непосредствените резултати и последици от тези събития, са включени и документи от следващата 1969 г. При подбор на документите водещо е желанието да се въведат в научно обръщение непознати и непубликувани досега документи, хвърлящи нова светлина върху българското отражение на Пражката пролет.

Книжното издание на сборника съдържа факсимилета на 130 документа.

PRAGUE SPRING AND STATE SECURITY

The compilation follows Czechoslovakian events in 1968 and the operations of Bulgarian security services at the time. The vast body of material offers an in-depth and comprehensive evidence of their activity and response capacity to deal with specific international situations. The publication offer a closer look behind the political curtain into geostrategic interests circulating in the period's dominant political reference system based on the notions of „East“ and „West“. The collection is available in phototype with documents organized in a chronological order. For an extensive look at the background and pre-history of the Prague Spring, and for an insight into the immediate results and consequences thereof, attention is given to records from the years preceding and following the events, 1967 and 1969, respectively. The selection principle is to include and present to the public unpublished or little known documents that may provide researchers with insight on lesser-known facts about the impact of the Prague Spring on Bulgaria.

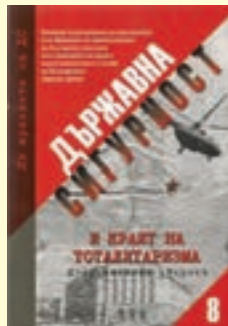
130 archival facsimiles have found their way into the printed version of the book.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И КРАЯТ НА ТОТАЛИТАРИЗМА

Документите, включени в сборника, обхващат периода юни 1988 г. – декември 1990 г. За първи път се публикуват запазени протоколи и стенограми от заседания на МВР, които осветяват процесите, протичали в гържавата в момента на политически преход от тоталитарно към демократично общество и ролята на Държавна сигурност.

Въпреки, че голяма част от документите през този период са били унищожени, в архивите на ДС от периода 1988 – 1990 г. има съхранени достатъчно много документи, които могат да хвърлят светлина върху процесите в периода около свалянето от власт на Тодор Живков и края на тоталитаризма в страната. В хода на работата с наличните документи се формират две основни теми. Едната тема е свързана с институционалното развитие на самата Държавна сигурност, а другата – с отношението на Държавна сигурност към неформалните структури, появили се през 1988 г., които впоследствие се превръщат в политическа опозиция. В архивите се съдържат многобройни документи за цялата 1990 г., което дава възможност да бъде проследено отношението на ДС към началния процес на демократизация в страната.

Книжното издание на сборника съдържа фототипни факсимилета на 42 документа.

STATE SECURITY AND THE END OF TOTALITARIANISM

Spanning the time between June 1988 and December 1990, the collection features lesser known transcripts of meetings and shorthand records of MoI proceedings. They explore the processes involved in the political transition from a totalitarian regime to a democratic society, and the role played by the secret police in the developments of the period.

With many of the secret files completely destroyed, there is still recorded evidence left from the 1988 – 1990 period to shed light on the processes leading to Todor Zhivkov's fall and the end of totalitarianism in Bulgaria. Two key topics emerge from the analysis of the original texts: the development of the State Security services as an institution; and the tactics implemented towards informal institutions set up in 1988 and later turned into political opposition. 1990 is a well-documented year, with archives serving as credible sources of data and reliable insight into SS operations during the first stages of democratization.

The documentary collection is featured in a printed phototype edition of 42 document facsimiles.

ВОЕННОТО РАЗУЗНАВАНЕ ПРЕЗ КОМУНИЗМА

В сборника за пръв път в България се публикуват документи за личния състав, агентурния апарат, оперативния отчет, взаимодействието на военното разузнаване на БНА с ГРУ и военните разузнавания на страните от Варшавския договор и др. за периода 9 септември 1944 г. – 10 ноември 1989 г. За първи път е включен и раздел, в който се представят документи за началниците на разглежданата структура – в случая на военното разузнаване. За първи път се публикуват и откъси от техните лични кадрови гела.

Публикуваните документи до голяма степен демитологизират представата за военното разузнаване като орган, който не е бил повлиян и зависим от комунистическата власт и нейните цели в условията на тоталитарна комунистическа система. Напротив. Документите показват силната политизация и идеологизация на една такава структура като военното разузнаване на Българската народна армия. Съставянето на сборника изпревари законодателно уреденото предаване в Комисията на архивите на Разузнавателното управление на Генералния щаб от правоприемника му Служба „Военна информация“.

Книжното издание на сборника съдържа 92 документа, а разширеният му електронен вариант – 165.

MILITARY INTELLIGENCE DURING THE COMMUNIST ERA

The collection marks the first time that certain files are made available to the Bulgarian public. This includes personnel files, agent and operational reporting documents, records of the collaboration between the military intelligence of the Bulgarian National Armed Forces and the Soviet GRU, and other Warsaw Pact military intelligence services active from 9 September 1944 to 10 November 1989. The collection has an entire section for the first time dedicated to personal staff files and other records of military intelligence high-ups.

The published materials debunk some of the mythology that military intelligence is acting as an autonomous entity with no influence or dependence relationship with the Communist Party and its agenda under a totalitarian system. Quite the opposite is true. The military intelligence division of the Bulgarian Armed Forces is operating in a highly charged political and ideological context. It is to be noted that this publication preceded the legislative changes regulating the transfer of files from the Military Information Service (successor of the Intelligence Directorate of the General Staff) to the Files Committee collection.

The compilation of documents features 92 selected items in its printed edition, and 165 text files in a more extensive digital collection.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И ЕВРЕЙСКАТА ОБЩНОСТ В БЪЛГАРИЯ

През периода 1944 – 1990 г. отношението на официалните и тайните власти в София към българските евреи и разселването на оцелялата от Холокоста еврейска диаспора в Европа преминава през различни фази, които неизменно са в пряка зависимост от завоюите в политиката на Москва спрямо съветските евреи и световния ционизъм. Най-интересните материали, публикувани в сборника, се отнасят до отношението на ДС към активната емиграция към Палестина – и на българските евреи, и на преминаващите с транзитни визи през наша територия и извозвани с наши кораби европейски евреи, търсещи своята родина в Светите земи.

Сред подобрите документи преобладават докладите и отчетите на различните отдели и отделения на ДС, които се занимават с малцинствата в страната и по-специално тези, които наблюдават еврейската общност. На следващо място по многочисленост се нареждат справките, информацията и докладните записки. Не е малко и количеството документи, които съдържат наредби до различни служби и отдели на бившите тайни служби, както и плановете, препоръките, мерките и задачите за работа, набелязвани от органите на Държавна сигурност.

Книжното издание на сборника съдържа 101 архивни документа.

STATE SECURITY AND THE JEWISH COMMUNITY IN BULGARIA

During 1944 – 1990, the opinion of both the official and secret authorities in Sofia regarding Bulgarian Jews and the resettlement of the European Holocaust survivors fluctuates, based on Moscow directives and attitudes towards Soviet Jews and world Zionism. Documents of most interest to the project reveal the attitude of the State Security apparatus to active emigration to Palestine on the part of Bulgarian Jews and transiting European Jews, which are taken by Bulgarian ships to the Holy Lands in search of a home.

Most of the documents are activity reports and communications of various departments and divisions of the State Security, responsible for monitoring different minorities and groups, especially the Jewish community. They are closely followed in number by references, information inputs, and memoranda. The volume also includes a number of ordinances and instructions to various offices and departments of the former secret services, along with action plans, recommendations, objectives and assignments set by the State Security organs.

101 archival units are added to the printed edition of the publication.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ СРЕЩУ ГРАЖДАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ (1988 – 1990 г.)

Изданието допълва публикациите на документи от този период, като основната разлика с вече публикуваните документални сборници е, че той не завършва с падането на Тодор Живков на 10 ноември 1989 г., а продължава до края на 1990 г. Причината е убеждението на съставителите, че 10 ноември 1989 г. не се явява гранична дата за работата на Държавна сигурност по отношение на неформалните структури. Представените документи показват, че трудно може да се говори за промяна в работата и менталитета на тези служби поне до средата на 1990 г., а по отношение на някои организации като „Подкрепа“, начинът на работа остава непроменен до началото на 1991 г.

Общото впечатление от публикуваните документи е, че в разглеждания период нараства неувереността на ДС. Лишена от оръжието на репресията в годините на преустройството, тя постепенно започва да губи контрол над ситуацията и да обвинява политическото ръководство за желанието му да демонстрира либерализация на режима.

Книжното издание на сборника съдържа 88 документа.

STATE SECURITY AGAINST CIVIC ORGANIZATIONS (1988 – 1990)

The edition continues to document the 1988–1990 period, further exploring into the post-10 November 1989 world and Todor Zhivkov's fall until the end of 1990. The compilers believe that the State Security Services did not turn their attention away from informal groups and structures after 10 November 1989. There is enough written evidence to suggest that the secret government police continued and sustained its pattern of work and frame of mind further in time to the mid-1990s. As far as unions like Podkrepa Labor Confederation are concerned, the modus operandi remained unchanged until the beginning of 1991.

The written records of the period give the impression that the SS loses ground. Deprived of its weapon of repression over the years of reorganization, the secret police progressively loses control over the situation, and blames the political leadership for encouraging liberalization of the regime.

The printed edition of the collection includes a total number of 88 records.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ – СМЯНАТА НА ИМЕНАТА – ВЪЗРОДИТЕЛНИЯТ ПРОЦЕС (2 ТОМА)

Това е първото документално издание на Комисията, което излиза в два тома.

Първият том покрива времевия отрязък от 1945 до 1985 г., в него се проследяват многобройните опити за изкуствено побългаряване на мюсюлманското население чрез смяната на имената им. Вторият том, който има същото заглавие, продължава тематиката от 1986 до 1990 г., но в него вече по-отчетливо се очертава масовата съпротива, довела до т.нар. Възродителен процес – опитите за неговото насилствено провеждане, силната обществена и международна реакция и значението му за краха на социалистическата система в България.

Идеята при подбора на документите е да се представят неизследвани до сега архивни единици, които да хвърлят повече светлина върху насилствения акт на смяната на имената и да проследят влиянието на БКП за приобщаване на мюсюлманите в България към шаблонния образ на т. нар. тогава развито социалистическо общество. Подбраните документи се обнародват за първи път.

Книжното издание на двутомника съдържа 175 документа, а разширеният му електронен вариант общо хвърля 2800 страници.

STATE SECURITY – CHANGE OF NAMES – REVIVAL PROCESS, (2 VOLUMES)

This is the first two-volume collection of documents published by the Files Committee.

Volume one covers the period between 1945 and 1985, and the multiple attempts at forced Bulgarianization of the Muslim population in the People's Republic of Bulgaria through a name changing campaign. Volume two, of the same name, continues the subject, this time focusing on the 1986-1990 period and the mass resistance to this practice leading up to the

so-called Revival Process. All aspects of the process, its violence, the strong reaction of the domestic and international community, its role in the collapse of the socialist system in the country, are equally dealt with.

Based on previously unexplored sources, the selection is specifically intended to bring more light to processes surrounding the aggressive name-changing campaign. The documents further examine the influence of the Communist Party in Bulgaria on the forced inclusion of the Muslim segment of the population in the fixed paradigm of the then so-called developed socialist society. All documents are selected for publication and available to the public for the first time.

The two-volume edition combines a printed book of 175 documents with an extended digital copy of over 2800 pages of content.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОТО РАЗУЗНАВАНЕ

Темата за дейността на Научно-техническото разузнаване не е сред най-изследваните в историографията, но за сметка на това е обект на различни интерпретации и множество коментари. Причината за това е ограниченият достъп до архивните материали на тази специализирана служба на външното разузнаване в Народна република България. Но след предаването на архива на Първо главно управление (ПГУ) на Държавна сигурност от Националната разузнавателна служба (НРС) на съхранение в архива на Комисията, се създаде възможност за по-широк достъп до това документално наследство. В сборника се проследява развитието и дейността на специализираното разузнавателно направление, което още през 1959 г., създадено като отделение, набира сериозна скорост и в началото на 80-те години се превръща в Управление: Научно-техническо разузнаване в рамките на ПГУ-ДС.

Безспорен връх в неговото съществуване е втората половина на 80-те години на ХХ век. Ролята, която изиграва техническото разузнаване за развитието на НР България, е значителна. В документите ясно проличава желанието на ръководството на управлението да контролира, подпомага и ръководи основните направления в тогавашната социалистическа икономика. Сборникът има за цел да представи най-значимите документи, които ясно очертават облика на неговата дейност.

Включените в книжното издание документи са 111, а тези в разширения електронен вариант наброяват 359.

STATE SECURITY AND THE SCIENTIFIC AND TECHNICAL INTELLIGENCE

Science and technical intelligence has rarely been the focus of research of national historical literature, but is still open to a variety of interpretations and opinions. The reason being that access to the archives of this former specialized foreign intelligence service was severely restricted, leaving little to investigate in the field. When the transfer of archives of State Security's First Main Directorate (FMD) to the storage vaults of the Files Committee was completed, new opportunities emerged to promote and open up access to this documentary heritage. The collection traces the development and operation of this specialized intelligence unit set up back in

1959. Starting as a separate department, it grows through a serious transformation to become a Science and Technical Intelligence (STI) Directorate within the FMD-SS in the beginning of the 1980s.

In the second half of the 1980s, the institution known as technical intelligence is at its operational peak, playing a critical role in the development of the Bulgarian state. Written archives provide a very clear picture of exactly how strong the desire of STI higher-ups was to orchestrate, manage and control the major sectors of the socialist economy at the time. The collection showcases a select group of documents to provide an accurate picture of the high activity levels of the STI Directorate.

A total number of 111 and 359 documents are featured in the printed and extended digital edition, respectively.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И „ВРАЖЕСКИТЕ“ РАДИОСТАНЦИИ

В годините след края на Втората световна война радиото е своеобразен социален феномен, който не се влияе от границите на политическата карта и е в състояние да запълни изкуствения информационен вакуум в страните от Източения блок. Комунистическите власти добре съзнават голямото влияние, което радиото оказва над обикновените хора. Ето защо още в зората на „народната демокрация“ у нас слушането на вражески радиостанции е характеризирано като „морално престъпление“, заслужаващо строго обществено порицание. В документалните масиви на Комисията основно фигурират няколко радиостанции, които са били обект на оперативен интерес. Последното е обусловено и от факта, че в тези, както са наречени в документите – „пропагандни центрaли“, работят или сътрудничат личности, квалифицирани като „изменници на родината“ и „вражески емигранти“. За „звукоизолацията“ на родния ефир вътрешното министерство предлага на българското партийно ръководство прилагането на т. нар. „диференциран подход“ на селективно и пълно радиозаглушаване. Посредством свои агенти в радиостанциите службите за сигурност постоянно следят и се опитват да дискредитират българите, работещи там. Последните са манипулирани и сплашвани от ДС най-често посредством оказването на психологически натиск върху тях.

Общият брой на публикуваните в книжното издание на сборника документи е 115, а в неговия разширен електронен вариант – 228.

STATE SECURITY AND THE HOSTILE RADIO STATIONS

In post-WWII years, radio is a social phenomenon with the power to transcend political boundaries and fill the information vacuum forced upon the so-called Eastern Bloc. The communist regime has long recognized the power of the radio in the propaganda machine. Even at the dawn of „people’s democracy“ in Bulgaria, listening to hostile radio stations is a „moral crime“ that warrants a severe public reprimand. Archives show that several radio stations are main targets of surveillance. Secret services act on the motivation that these „propaganda centers“ are occupied and aided by „national traitors“ and „hostile émigrés“, as they are all referred to in written sources. To „soundproof“ national airwaves, the Interior Ministry recommends to the party leadership application of the so-called „differentiated approach“ for selective and complete jamming of radio signals. Bulgarian employees at said radio stations are subject to constant surveillance and harassment by SS infiltrators on station premises. Manipulation and intimidation are the most common forms of psychological pressure applied to radio workers.

The printed edition of 115 documents comes with a digital counterpart featuring a total of 228 files.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО РАЗУЗНАВАНЕ (1970 – 1989)

Сборникът разкрива дейността на специално създадения XIV-и отдел към Първо главно управление на ДС, чиято задача е придобиването на ценни материали и документи за българската история и култура, съхранявани в чужди хранилища; провеждането на активни мероприятия срещу опитите за изопачаване на българската история; както и събирането на секретна информация за дейността на научни и културни институти, с цел проникване в тях.

В резултат на специфичната дейност на отдела, България се сдобива с ценни копия на оригинални извори за своята история. Една от първите задачи на отдела е да потърси пътища за оповестяването им пред света. Някои от тези документи всъщност са известни на изследователите още от времето на Първата световна война. С оглед на предпазване от дипломатически скандал и уронване престижа на България, сътрудници и учени търсят варианти за съвместна работа с чуждестранни колеги, които да подпомогнат оповестяването им пред научната общност.

Книжното издание на сборника съдържа 107 архивни документа, а разширеният му електронен вариант – 222.

STATE SECURITY AND THE CULTURAL AND HISTORICAL INTELLIGENCE (1970 – 1989)

The publication provides a documental account of the operations of the specialized Department XIV at the FMD-SS formed with the purpose to acquire Bulgarian cultural and historical heritage kept in repositories abroad, perform active measures to counter attempts at distorting Bulgarian history, and collect secret data about science and cultural institutes for infiltration purposes.

By focusing their efforts on the specific task at hand, department operatives recover precious copies of original sources of Bulgarian history. To advertise these written treasures on a global scale is of paramount importance. Some of these manuscripts are, in fact, well-known to researchers since World War I. However, to avoid diplomatic tension and hurt the country's reputation, experts discuss possibilities to co-publish and promote these artefacts in partnership and association with their foreign peers.

107 documents are added to the paper edition of the collection. 222 files are available in the digital version.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И ВРАЖЕСКИТЕ ЕМИГРАНТСКИ ОРГАНИЗАЦИИ (1945 – 1989)

Голямата емигрантска вълна от България, която поставя началото на т. нар. вражеска емиграция, започва в дните непосредствено преди 9 септември 1944 г. и продължава до края на 80-те години на XX век. Условно в този период се очертават два етапа в развитието на емигрантските организации. Първият обхваща времето от тяхното организационно създаване, когато водещите фигури са политически емигранти. Този етап приключва със смъртта на един от най-изявените лидери на българската емиграция Г. М. Димитров в края на 1972 г. Границите на втория етап са приблизително от началото на 70-те години до началото на 90-те години на XX век. В него водещи фигури вече не са политически дейци от преди 9 септември 1944 г., а техните наследници, които израстват и получават образование на Запад, както и новопристигащи емигранти, идващи от социалистическа България.

Сборникът осветлява дейността на многобройните емигрантски организации от целия политически спектър – от крайно ляво до крайно дясно.

Общият брой на публикуваните в книжното издание на сборника документи е 102, а в неговия разширен електронен вариант – 245.

STATE SECURITY AND THE HOSTILE ÉMIGRÉ ORGANIZATIONS (1945 – 1989)

The emergence of so-called hostile emigration is a result of a mass refugee outflow beginning in the immediate days leading up to 9 September 1944, and continuing to the end of the 1980s. Over this period, émigré formations go through two relative development stages. The first stage is the organizational set up, its leading figures being political émigrés. The death of one of the most prominent representatives of Bulgarian emigration, G.M. Dimitrov, in the end of 1972, marks the approximate end of this period. The second stage can be said to cover the early 1970s through to the early 1990s. This time new leaders emerge. They are no longer pre 9 September 1944

political functionaries, but their heirs, raised and educated in the West, as well as new émigrés out of socialist Bulgaria.

The selection of written records draws attention to the activity of various émigré organizations across the political spectrum, from far left to far right.

A total number of 102 and 245 documents have found their way into the printed and extended digital edition, respectively.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ АДМИНИСТРАТИВНИ, ПРИНУДИТЕЛНИ И НАКАЗАТЕЛНИ МЕРКИ

Темата за репресивните мерки, прилагани от „народната власт“, е разработена сравнително слабо. Главно е застъпена в мемоарната литература. С публикуването на документите, включени в сборника, се прави опит да се проследят механизмите на осъществяването физическо и морално насилие спрямо инакомислещите хора в годините на социалистическа България. Обособени са четири проблемни кръга, посветени на изселванията, трудовата мобилизация, въдворяването в ТВО и изпращането в затвора по политически причини.

Преследването на опонентите бива съдебно и извънсъдебно. Извънсъдебните мерки са въдворяването на ново местожителство (изселване) или в лагер и трудовата мобилизация. Най-жестоката репресивна мярка е въдворяването в трудов лагер. Тя се прилага най-често, когато обвинителният материал не е достатъчен за подвеждане под съдебна отговорност. Подвеждането под наказателна отговорност на лицата, характеризирани като „политически престъпници“, и изпращането им в затвора с осъдителна присъда за определен срок, е санкционирано от правораздавателната система.

За съставянето на сборника са прегледани над 250 архивни единици. Книжното издание включва 128 фототипно представени документа, структурирани по тематично-хронологичен принцип, а в неговия разширен дигитален вариант има 272 документа, които дават възможност на читателите за по-детайлно вникване в проблематиката.

STATE SECURITY ADMINISTRATIVE, COERCIVE AND PENAL MEASURES

While much is written in the memoir field about the repressive nature of „the people’s rule“, historical studies on the subject are few. This compilation provides an overview of the instruments of physical and moral violence against opponents of the official socialist regime in Bulgaria. It deals with four main topics of interest: deportation (re-settlement), labor mobilization, internment in reform-through-labor institutions, and imprisonment for political reasons.

Persecution is twofold: in-court and out-of-court (deportation, labor camps or labor mobilization). The most brutal repression of all is internment in labor institutions, which is frequently the case when evidence is not enough to complete the indictment. The prosecution of individuals treated as „political criminals“ and their successful conviction and imprisonment is a part of in-court proceedings.

128 files selected out of 250 archival units are published thematically and chronologically in phototype in the printed edition of the collection. The extended digital version features 272 documents for a more comprehensive view on the topic.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ПАРТИИ В БЪЛГАРИЯ (1944 – 1949)

Една от най-изследваните теми в съвременната българска историография е установяването и укрепването на т.нар. „народно-демократична власт“ и разгромът на опозицията в първите години след 9 септември 1944 г.

Сборникът отразява дейността на Държавна сигурност и влиянието ѝ върху съдбата на партиите и техните лидери, участващи в коалицията на Отечествения фронт. Документално е представен процесът на ерозиране на единството, появата на разцепления и зараждането на легална опозиция, представлявана основно от БЗНС – Никола Петков и БРСДП (о), както и от Демократическата и Радикалната партии, макар и със слаби позиции в този момент. Използваните документи в сборника са от служебния и от историческия фонд на Министерството на вътрешните работи. Новото в него е използването на документи от историческия фонд на МВР, в който се палят най-ценните разработки и общи документи от оперативния архив, преминали на съхранение в историческия фонд. В него са делата на политическите лидери и оперативно интересните лица, за които ДС е събираща секретни материали.

Документите в книжното издание на сборника са 119, а в дигиталния разширен вариант са включени общо 240 документа.

STATE SECURITY AND POLITICAL PARTIES IN BULGARIA (1944 – 1949)

There is a huge body of modern historical literature on the establishment and consolidation of so-called people’s power and the suppression of the opposition in the years after 9 September 1944.

The collection is an introduction to State Security’s activities and their impact on the life and fate of parties from the Fatherland Front coalition and their leaders. The records illustrate the fall-out and beginning of discord, and the birth of legal opposition, albeit weak at the time, in the face of BAPU – Nikola Petkov, the BWSDP(u), as well as the Democratic and the Radical parties. The official and historical collections of the

archive of the Interior Ministry are the primary sources of data. First-time appearance in the collection make records from Mol’s historical archive, currently housing the most valuable files and general documents, previously kept at the operational archives. It is also the resting place for secret files about political leaders and persons of operational interest.

119 document facsimiles are included in the printed version of the book. A more complete edition of 240 files is available in digital format.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И СПОРТЪТ (2 ЧАСТИ)

Сборникът, който е издаден в две части, документално представя спорта като елемент от глобалното противопоставяне между двата блока в годините на Студената война и използването му като инструмент на идеологическата пропаганда, през прочит на комунистическите тайни служби. Първата част включва основно документи за Олимпийското движение, а втората запознава аудиторията с основни службени документи на МВР, свързани с развитието на масовия и на ведомствения спорт, както и с организирането на големи спортни форуми като спартакиади и универсиади. Специфичното при този сборник е публикуването на документи от неунищожени литерни дела, които най-пълно и най-детайлно проследяват поведението на службите и изпълнението на поставените агентурно-оперативни задачи по обезпечаването на конкретни спортни мероприятия у нас и в чужбина. В изданието е представена и дейността на големия български спортен деятел ген. Владимир Стойчев, дългогодишен ръководител на БОК. Военачалник, политик и общественик, ген. Стойчев оставя своята дълбока следа в историята на България през XX век.

Документите в книжното тяло на сборника са общо 233 на брой, а в дигиталния разширен вариант са включени общо 426 документа.

STATE SECURITY AND SPORTS (2 VOLUMES)

This two-volume collection tells the story of sports as a part of the politics of global confrontation between the two Cold War power blocs. It is also an effective instrument of the Communist Party and state institutions in their attempts to use the games as a political and propaganda platform for their agendas. The first part of the collection is a direct reference to the Olympic Movement. The second part allows readers to become familiar with some basic administrative records of the Interior Ministry concerning the

development of mass participation and departmental sports, and the organization of major sporting forums such as Spartakiades and Universiades. This particular collection includes copies of institutions files that have survived destruction, which provide a detailed and comprehensive portrait of the secret services and their agent-operational activities during domestic and international sporting events. The final section is dedicated to General Vladimir Stoychev – one of the emblematic figures of the Bulgarian sports movement and long-time President of the Bulgarian Olympic Committee. Military commander, politician and public figure, Gen. Stoychev's life and legacy leave a deep mark on 20th century Bulgarian history.

The two-volume collection combines a printed edition of 233 documents with an extended digital copy of 426 records.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И ТУРИЗЪТ

Сборникът включва малко известни документи за историята на туризма и осветява някои бели петна, свързани най-вече с използването на България като туристическа дестинация, удобна за бягство отвъд Желязната завеса. Задачата да се концентрира вниманието върху чуждите гости става особено актуална след Постановлението на Министерския съвет от 6 януари 1948 г., с което се създава стопанското предприятие за туристически услуги „Балкантурист“. Работата по пресичане на всякаква съмнителна дейност от страна на туристи и курортисти като цяло е възложена на Второ главно управление на ДС. За действия, свързани със заплахата за националната сигурност от страна на гостуващите чужденци, се възприемат не само опитите по заснемането на военни обекти на територията на България, но и на лошо облечени хора и на занемарени постройки. Под наблюдение попадат онези гости от други сѳржави, главно западни, които проявяват интерес към българските заводи и предприятия, както и тези, които търсят приятелски контакти с наши сънародници.

Книжното издание на сборника „Държавна сигурност и туризъм“ представя 63 документа, а разширеният електронен вариант – 178.

STATE SECURITY AND THE TOURISM

The edition contains less known documents which help to understand Bulgaria's role as a comfortable tourist destination to facilitate escape across the Iron Curtain. The efforts and resources invested in monitoring foreign visitors in Bulgaria increase dramatically after the ordinance of the Council of Ministers on the establishment of the Balkantourist Company is adopted on 6 January 1948. The Second Main Directorate of the SS (SMD) is the main body in charge of detecting suspicious activities by tourists and holiday makers. Foreigners' attempts to photograph Bulgarian military sites, poorly dressed people or neglected buildings are equally considered threats to national security. Guests, especially from Western countries, who take interest in Bulgarian factories and enterprises, or seek friendships with Bulgarians, are placed under surveillance.

The printed and extended digital editions of The State Security and the Tourism feature 63 and 178 documents, respectively.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И ЩАЗИ

С публикуваните в сборника документи се прави опит да се осветят връзките и зависимости между българската Държавна сигурност и Министерството на държавната сигурност на Германската демократична република – ГДР. Първите контакти между тях са осъществени още в началото на 50-те години, когато процесът на изграждане на тези структури по съветски модел, както в ГДР, така и в НРБ, е почти завършен. Основните направления на сътрудничество между структурите на двете служби се определят от специфичните геостратегически задачи, които те трябва да реализират. По линия на външното разузнаване България съсредоточава своите активни мероприятия по посока на Турция, Гърция и Югославия. За Министерството на държавната сигурност на ГДР целта на разработваните мероприятия е насочена главно по направлението на страните от НАТО, но най-вече към Западна Германия и САЩ. Успешно и много резултатно е сътрудничеството на ДС и ЩАЗИ по линия на туризма, съвместните активни мероприятия, в областта на контраразузнаването и др. Основна форма на взаимодействие между ДС и ЩАЗИ е обменът на информация. Десетилетия наред ДС и ЩАЗИ изготвят и обменят доклади, справки и др. документи, които се явяват основен източник на информация за агентурно-оперативната обстановка в страните, които са обект на разузнавателна дейност на двете служби за сигурност.

Книжното тяло на сборника включва 109 фототипни документа, а неговото разширено електронно издание – 250.

STATE SECURITY AND THE STASI

This document collection lifts the curtain on the various strands of cooperation between Bulgarian and East German security bodies, exploring the ties and liaisons between the East German Ministry of State Security and its Bulgarian counterpart. The two parallel structures begin their collaboration back in the 1950s, when they are already established based on the Soviet model. Any form of cooperation between the two offices is only meant to serve their agendas and advance their specific geostrategic goals. Bulgarian foreign intelligence priorities in the field of active measures include Turkey, Greece and Yugoslavia. The

main concerns of East German STASI are elsewhere: NATO states, West Germany and the U.S., in particular. Bilateral collaboration in the tourist sector, along with joint active measures in the counter-intelligence field, among others, prove highly successful and effective. The exchange of information tops the priority list as the main form of bilateral cooperation between Bulgarian and East German secret services. For decades, the STASI and the Bulgarian secret police rely on mutual exchange of foreign intelligence data, reports, references, information about agent networks and the operational climate. This is particularly true for countries of interest in the security domain.

The documentary collection is featured in a printed phototype edition of 109 documents. A more complete version of 250 text files is available in digital format.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И ГРАНИЧНИ ВОЙСКИ

Включените в сборника документи се обнародват за първи път и показват „доброволната“ изолация на България и нейните граждани от останалия свят в условията на започналата през 1947 г. Студена война. Страната ни е на огневата линия на това противопоставяне, заради общата ни граница с Гърция, Турция и социалистическа Югославия, след разрива ѝ със Съветския съюз. Показателна в това отношение е една телеграма от поделение „Ком“, Златоград, изпратена до вътрешния министър и командира на Гранични войски, в която тържествено се обещава: „Не ще пожалим своя младежки живот, за да заключим границата между двата свята и я направим непрестъпна за враговете!“

Сред основните задачи на Гранични войски е борбата с т. нар. „бандитски групи“ в граничната зона, за които се смята, че са подкрепяни от противниковите разузнавателни служби с оглед привличане и склоняване на повече хора към измяна на Родината и диверсии на българска територия.

Темата за Гранични войски неминуемо е свързана с тази за бягствата през границата. Това деяние е определено като вредно за обществото и заплаха за националната сигурност, защото е източник за получаване от противниковото разузнаване на военна, политическа, стопанска, техническа и друга информация за страната. Книжното издание на сборника съдържа 104 документа, а разширеният електронен вариант – 236.

STATE SECURITY AND BORDER TROOPS

The records in this collection provide first-time published evidence of the “voluntary” isolation of Bulgaria and its people from the rest of the world under the Cold War era, starting in 1947. With its strategic geographical location at the crossroads between Greece, Turkey, and post-Soviet socialist Yugoslavia, Bulgaria is at the front lines of conflict. A telegram from the Kom Division in the town of Zlatograd to the Minister of Interior and the Commander of Border Troops illustrates the difficult position the country finds itself in. It is a solemn declaration that *„We will sacrifice our young lives to seal the border between the two worlds and keep the enemy away!“*

Counteracting the so-called bandit groups in border regions is among the top priorities of the border troops. Widely considered to be instruments of enemy intelligence services, these outlaw groups have a purpose to draw in and lead people into treason and domestic diversion.

The subject matters of border troops and cross-border escapes are naturally linked. These are acts considered social sabotage and threats to national security due to risks posed by the potential disclosure of sensitive informational to foreign intelligence forces. In the hands of the enemy, confidential information of military, political, economic, technical value can lead to catastrophic effects.

104 archival records are available in the printed collection. The more comprehensive digital edition contains a total of 236 files.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И ОФИЦЕРИТЕ ОТ БНА (1944 – 1960)

Сборникът отразява промените, настъпили в армията непосредствено след събитията от 9 септември 1944 г. и отпечатъка, който те слагат върху съдбата на царските офицери. На преден план като основна партийна и тържавна задача е поставен въпросът за политико-моралното възпитание на армията, а на органите на Държавна сигурност е отредена ролята на основен двигател при нейното реструктуриране от царска в Българска народна армия.

Хронологическите граници на публикуваните документи, 1944–1960 г., са обусловени от факта, че към 1960 г., целият контингент от „бивши царски“ офицери е вече установен от органите на ДС, всички се водят на отчет, на голяма част от уволнените офицери са заведени активни разработки, голям брой офицери са в затворите или са изселени. Към 1960 г. от докладите на ДС е видно, че бившите офицери не развиват вражеска дейност, поради напредналата им възраст. Това е и основната причина, поради която мерките, които структурите на ДС предприемат от 60-те години нататък са, насочени предимно към наблюдение на контингента.

Книжното тяло на сборника включва 142 фототипни документа, а неговото разширено електронно издание – 325.

STATE SECURITY AND THE OFFICERS OF THE BULGARIAN PEOPLE'S ARMY (1944 – 1960)

State Security is the engine behind post-9 September 1944 reorganization processes in the Bulgarian Armed Forces and the transformation from a royal to a people's army. These fundamental changes have a profound effect on the life and careers of former royal officers. Under the circumstances, ideological-political and moral education in the army is a matter of most urgent priority for the Party and the Government. And the secret apparatus is the power driving the reorganization and transformation of the sector.

The dates of publication range from 1944 to 1960.

The reason is that by 1960, the identity of all „former royal“ officers is known to the secret police. A good number of discharges are being actively investigated; many are sent to prison or deported. Surveillance dossiers are opened on everyone, without exception. It soon becomes clear that former officers are not involved in hostilities and pose no real threat to the system due to advanced age. This is a conclusion that shifts the course of action in the post-1960 period, when efforts are narrowed down to monitoring the contingent.

The paper version of the collection contains 142 documents in photographic form. It comes with a more complete digital copy featuring 325 records.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И КОЛЕКТИВИЗАЦИЯТА (1944 – 1959)

Темата за колективизацията и социалистическите преобразувания в селското стопанство отдавна е обект на интерес от страна на изследователите. С публикуването на голям брой документи, съхранявани в Централизирания архив на Комисията, се дава възможност за допълнителен прочит на широко известните факти, този път, пречупени през призмата на ролята и прякото участие на Държавна сигурност в процеса по откъсване на българския селянин от неговата земя и превръщането му от неин собственик, реално само в неин работник. Този процес не протича гладко. Документите на ДС разкриват редица негови страни, свързани с неблагоприятията и с насилиствените методи, прилагани по време на масовизацията на ТКЗС. Засегнат е и въпросът за национализацията на едрия земеделски инвентар, налагането на мерки против изколването на добитъка от селяни, станали членове на ТКЗС. Отражено е недоволството на част от стопаните, техни вражески изказвания и прояви, както и антикооперативните им нагласи. Отчетена е борбата на Държавна сигурност против „вражеските“ прояви в народното стопанство: установяването, регистрирането, разработването и разгромяването на кулаците, които са определени като най-големите врагове на кооперирането на земята. Изнесени са данни за агентурно-оперативната работа, агентурното обслужване на ТКЗС, ДЗС и МТС.

Броят на включените в книжното издание документи е 130, а в разширения електронен вариант са представени общо 328 документа.

STATE SECURITY AND COLLECTIVIZATION (1944 – 1959)

Collectivization and socialist transformation of agriculture has long been a central topic of historical research, examined at length and in comprehensive detail. The latest batch of files released from the Centralized Archives of the Committee sheds new light on old facts from the direct perspective of the security machine. It explores the role of State Security actors in severing the age-old bond between land and farmers during a forced transition from owning to working the land. But it is not a smooth process. A further look into the archives tells everyday stories of people who had to endure the stress and violence of collectivization. A wide range of topics are addressed, including nationalization of agro-technical equipment, counter-measures to slaughtering of livestock as a form of protest against forced co-op membership, farmers' discontent, and their verbal and active hostility towards the changes. The records document State Security's concentrated efforts against the „enemy“ in the farming sector. Detection, identification, investigation and elimination of kulaks, declared biggest enemies of co-operatives, are among the priorities. The secret police is a key factor across the agriculture spectrum: collectives, state farms, machinery and tractor stations.

130 archival records are available in the printed collection. The more comprehensive digital edition contains a total of 328 files.

ВОЕННОТО РАЗУЗНАВАНЕ И ВАРШАВСКИЯТ ПАКТ СРЕЩУ НАТО

Сборникът е част от международен изследователски проект, озаглавен „Принос към историята на НАТО, видяна през архивите на Варшавския пакт“. Целта на проекта е да се представят най-интересните новоразкрити документални колекции от военните и разузнавателни архиви на страните от бившия Източно-европейски блок.

Включените в сборника архивни материали са структурирани в три тематични раздела.

Документите, поместени в първия раздел, разкриват ролята и мястото на Разузнавателното управление (РУ) на ГЩ на БНА в дейността на страните, участнички във Варшавския пакт, насочена срещу главните противници: САЩ, Великобритания и останалите западноевропейски държави – членки на НАТО.

Във втория раздел са поместени документи, разкриващи дейността на българското военно разузнаване, насочена срещу южните съседи на НРБ – Турция и Гърция, които са част от Югоизточния фланг на НАТО.

В третия раздел са документите, които съдържат данни за командно-щабни и войскови учения на Обединените въоръжени сили на НАТО, провеждани на територията на Южноевропейския театър на военни действия.

В книжното издание на сборника са включени 123 документа, а в неговия разширен електронен вариант – 160.

MILITARY INTELLIGENCE AND THE WARSAW PACT AGAINST NATO

As a part of the international history project A contribution to NATO history, viewed from the declassified Bulgarian military and intelligence records, the book is intended to promote the newly found and most exciting collections of records and written content from the military and intelligence archives of former Eastern Bloc countries.

The content is organized into three thematic sections.

The first section explores the role and place of the Intelligence Directorate (ID) of the General Staff of the Bulgarian National Army in anti-US, anti-UK, anti-Western and anti-NATO operations of the Warsaw Pact.

Section two features records of Bulgarian military intelligence operations against its southern neighbors, Turkey and Greece, also parts of NATO's southeastern flank.

The purpose of the last section is to introduce some facts and figures about the massive military drills of the united armed forces of NATO in South East Europe.

A total number of 123 and 160 documents are featured in the printed and the more complete digital version of the collection, respectively.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И РАЗУЗНАВАТЕЛНИТЕ СЛУЖБИ НА СТРАНИТЕ ОТ ИЗТОЧ- НИЯ БЛОК (1944 – 1989)

Визданието са публикувани предимно документи, отразяващи влиянието на проблемите в националните икономики на държавите от Източния блок върху политическата стабилност на Варшавския пакт, както и такива, разкриващи съветско-китайските отношения като важен и определящ фактор в съвместната работа на партньорските страни. Част от подбраните документи осветляват механизмите за вземане на решения в пакта, координацията между страните-членки и определянето на основните приоритети в работата им. Без съмнение интерес предизвикват както самите архивни документи, така и въпросите, които те повдигат. Един от най-дискусионните, който заслужава по-специално внимание, е свързан с дилемата, доколко съществува реален баланс между споделянето на общите политически и идеологически цели и желанието да бъдат защитавани националните интереси на държавите-членки на Варшавския пакт.

Документите, които засягат темата за националните икономики на социалистическите страни, поставят още един кръг от въпроси – до каква степен взаимните преценки за икономическото и политическото състояние, а също и военната мощ, са били достоверни или са били резултат от „съзнателно лансиране на митологеми и пропагандни тези“ за страните от гватта лагера.

Книжното тяло на сборника включва 106 документа, а неговото разширено електронно издание – 281.

THE BULGARIAN STATE SECURITY AND THE INTELLIGENCE SERVICES OF EASTERN BLOC COUNTRIES (1944 – 1989)

The selection reflects the impact of national economic crises in the Eastern Bloc on the political stability of the Warsaw Pact, and illustrates the focal role of Sino-Soviet relations in regional partnerships. There is a segment on decision-taking mechanisms within the Pact, coordination between member states, setting of action priorities. The documents and the questions they raise will no doubt be met with equal interest. And one question always seems to stand out: when state ambitions and shared political and ideological goals are at stake, can there be real balance between national and common interests?

Another set of questions surrounds the topic of socialist national economy. How much truth was there to the mutual appraisal of economic, political and military powers between the two power blocs? Was it just a „conscious fusion of mythologems and propaganda theories“ by either side?

The documentary collection features a selection of 106 documents in its printed edition, and digital content of 281 text files.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ – ВОЙНИКЪТ НА ПАРТИЯТА

Сборникът ясно разкрива мястото на тайните служби на социалистическа България в сържавното управление и обслужващата им роля спрямо комунистическата партия, и в частност спрямо нейния управляващ елит.

Контролът върху ДС се упражнява пряко от първия човек в комунистическата партия и от съответния отдел в ЦК на БКП, на които е подчинен вътрешният министър. Всяко решение, отнасящо се към задачите и дейността на службите, както и тяхното функциониране, се подготвя от вътрешното министерство и се внася от министъра за разглеждане в съответните отдели на ЦК на БКП. Окончателното одобрение винаги е от страна на колективното ръководство на партията, в лицето на Политбюро или на Секретариата на ЦК на БКП.

В тази връзка не е случаен и фактът, че Политбюро на ЦК на БКП периодично изпраща редица свои партийни функционери, които да заемат ръководни длъжности в системата на Държавна сигурност и отблизо да следят и отговарят за провеждане линията на партийната политика. Политическата лоялност към комунистическата партия, която е издигната в основен принцип в сържавата, е водеща и в работата на специалните служби.

Книжното издание на сборника включва 93 документа, а разширеният му електронен вариант – 198.

STATE SECURITY AND SOLDIER OF THE PARTY

The collection examines the role of secret services in Socialist-era Bulgaria as part of the general government, an instrument of the communist bureaucratic apparatus, and facilitator of the policies of the ruling elite.

The head of the Communist Party and the corresponding department of the CC of the BCP, which have authority over the Interior Minister, exercise direct control over the State Security system. Each decision having to do with secret service assignments and operations is drafted and presented by the Interior Ministry before the competent departments of the CC BCP for consideration. Final approval is always granted by the collective Party leadership, i.e. the Politbureau or the Secretariat of the Central Committee of the BCP.

It is hardly a surprise that many party functionaries get authorized by the Politbureau of the Party Central Committee to take positions of power within the State Security system. They closely monitor events and observe compliance with the official party policy. Political loyalty to the communist regime is the primary creed in that era and a driving principal of the institution of the secret police.

The printed edition features 93 documents, and comes with an extended digital version of 198 text files.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ – ПРОФСЪЮЗИТЕ, СТОПАНСКИЯТ ЖИВОТ И РАБОТНИЦИТЕ

Сборникът е съвместно издание на Комисията по досиетата и на Института за изследване на близкото минало. Документите в него разкриват отношението на Държавна сигурност към смятаната за основна за комунистическата обществена структура работническа прослойка. Те илюстрират постепенния процес на обезличаване на официалните профсъюзи като самостоятелна организация и превръщането им в трансмисия на политиката на комунистическата партия и опора на нейната власт. Същевременно те показват, че дори и в монолитната „постройка“ на българския тоталитаризъм се появяват пукнатини и са възможни групови недоволства и протести сред трудови колективи. Публикуваните архивни материали представляват нов източник на информация не само за широката публика, но и за социалните учени, и преди всичко за професионалните историци, пред които остава предизвикателството да анализират и оценяват ролята на профсъюзните организации и на работническите колективи за обществените събития и промени в България през втората половина на ХХ в.

По-голямата част от документите, публикувани в сборника, стават публично достояние за първи път. Те покриват целия период на управление на Българската комунистическа партия (1944 – 1990) и отразяват най-интересните политически, икономически и обществени събития в България.

Книжното тяло на сборника съдържа 101 документа.

THE STATE SECURITY – THE TRADE UNIONS, AND THE WORKERS

This collection is the product of the joint efforts of the Files Committee and the Institute for Studies of the Recent Past. It explores the issues, ideas and perceptions of the State Security apparatus towards the workers' stratum, considered to be the core of the communist social model. The records document the steady process of transformation of the independent trade unions into instruments of Communist Party politics and a stronghold of its power. But they also show that the solid „structure“ of Bulgarian totalitarianism can be broken and disturbed by group discontent and protests among labor collectives. This volume provides

new historical resources to meet the expectations of diverse audiences, offering food for thought to general readers and social scientists alike. It is however professional historians who are to face the challenge of analyzing and evaluating the role of trade unions and workers' collectives in the context of public events and transformations in Bulgaria during the second half of the XX c.

Many of the written texts are made available to the public for the first time. They cover the entire rule of the Bulgarian Communist Party, 1944–1990, making reference to the major and most significant political, economic and public events in Bulgaria.

The printed edition features 101 documents.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И ЮРИСПРУДЕНЦИЯТА (1944 – 1975)

Обхватът на изследваната тема е в пряка зависимост от издирените архивни документи и обхваща периода от 9 септември 1944 г. до към средата на 70-те години на ХХ век. Проследявайки хронологично дейността на комунистическите тайни служби по отношение на юридическата гилдия, прави впечатление, че в началото те съсредоточават своя интерес главно към изтъкнати държавници и обществено популярни личности със значим принос към правната мисъл. Това са регенти, министри в различни правителства, пълномощни министри, съдии и прокурори, градоначалници, преподаватели в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Сред тях личат имената на: Александър Гиргинов; Атанас Москов; проф. Ангел Ангелов; проф. Венелин Ганев; проф. Владимир Кутиков; проф. Живко Сталев; проф. Константин Кацаров; проф. Любен Диков; проф. Петко Венедиков; проф. Петко Стайнов и много други. Случайно или не обаче тези хора не са наблюдавани като самостоятелна група, а попадат в категорията на т. нар. „бивши хора“.

Изданието допълва библиографията за българските юристи и представя нови факти и събития, интерпретирани от тайните служби в Народна република България. Подбраните за публикуване документи са предимно от Историческия фонд на Централизирания архив на Комисията, в който се пазят най-ценните разработки и общи документи от оперативния архив.

Книжното тяло на сборника включва 194 документа, а неговото разширено електронно издание – 316.

STATE SECURITY AND THE JURISPRUDENCE (1944 – 1975)

This comprehensive look at the subject covers the period between 9 September 1944 and the mid-1970s. It is a chronological account of the operations of the communist secret services within the field of legal professions. The system targets prominent statespersons and popular personalities with major contribution in the legal field. These are regents, government ministers, ministers plenipotentiaries, judges and prosecutors, city mayors, professors of law at the Sofia University St. Kliment Ohridski. Among them are the names of Alexander Girginov, Atanas Moskov, Prof. Angel Angelov, Prof. Venelin Ganev, Prof. Vladimir Koutikov,

Prof. Zhivko Stalev, Prof. Konstantin Katsarov, Prof. Lyuben Dikov, Prof. Petko Venedikov, Prof. Petko Staynov, etc. Intentionally or otherwise, all of the above are not considered a separate focus group for the State Security, but fall within a general category of so-called „former comrades“.

The collection features some additional biographic detail on Bulgarian legal theorists and practitioners and reveals new facts and events as seen through the files of former Bulgarian secret police. Most of the selected items originate from the historical collections of the Files Committee’s Centralized Archives, currently storing the most valuable operational files and general records.

A total number of 194 and 316 documents have found their way into the printed and extended digital editions, respectively.

ПГУ-ДС И ВАРШАВСКИЯТ ПАКТ СРЕЩУ НАТО (1958 – 1991)

Сборникът дава нова информация за най-важната и съществена функция в дейността на българското външнополитическо разузнаване в годините на Студената война.

Документите са структурирани в три тематични раздела и обхващат периода 1959 – 1991 година. В първия раздел на сборника са поместени справки, планове, отчети и други документи, свързани с дейността на ПГУ-ДС срещу главния противник САЩ и основните страни – членки на НАТО: ФРГ, Франция и Великобритания.

Във втория раздел на изданието са включени документи, които отразяват дейността на Първо главно управление на Държавна сигурност, насочена срещу Южния фланг на НАТО – Турция, Гърция и Италия. Добиването на секретна информация за турската и гръцката делегация към Алианса е основна задача на разузнаването, която се осъществява чрез агентурно проникване в учрежденията и организациите на САЩ и в щабовете на НАТО.

Основните документи, включени в третия раздел, са планове, справки, сигнални записки и шифрограми, в които се съдържа информация за дейността на българското външнополитическо разузнаване по отношение на останалите страни – членки на НАТО и Канада.

В книжния вариант на сборника са включени 150 документа, а в разширеното електронно издание – 201.

FIRST MAIN DIRECTORATE-STATE SECURITY AND THE WARSAW PACT AGAINST NATO (1958 – 1991)

The publication sheds new light on the number one priority and principal job of the Bulgarian Foreign Political Intelligence during the Cold War era.

The documents are organized in three thematic parts covering the 1959 to 1991 period. The first part is an introduction to reports, action plans, accounts and various records documenting the activities of the FMD-SS against the number-one enemy - the U.S., and NATO's original member states the FRG, France and Great Britain.

The second part explores documents of the First Main Directorate of the State Security concerning NATO's Southern flank team – Italy, Greece, and Turkey. Intelligence acquisition on the Turkish and Greek delegations within the Alliance is a top priority for the Bulgarian secret services, implemented through infiltration tactics and penetration into U.S. offices and organizations, as well as NATO headquarters.

The third part of the collection is a combination of action plans, references, alert memos and coded telegrams about Bulgarian foreign political campaigns against the remaining NATO members and Canada.

The printed edition features 150 documents and comes with an extended version of 201 files in digital format.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И БЪЛГАРСКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ

Интелигенцията винаги е била потенциално критична към властта и има относително голямо влияние върху общественото мнение. Поради тази причина българските служби гледат на нея като на обект на „идеологическата диверсия“ на противника, в лицето на западните разузнавания. Показателен е фактът, че за агентурно-оперативното ѝ обезпечаване винаги е отговаряло самостоятелно звено от ДС и е обособена т. нар. отделна „линия“ за работата по нея.

Основната задача на Държавна сигурност е била да следи за осъществяването на културната и научната политика на БКП и да не допуска зараждане и дейност на опозиционни, дисидентски и др. групи с антисоциалистическа насоченост в средите на интелигенцията.

Макар че ДС не регистрира организирана „вражеска дейност“, в средите на интелигенцията битуват различни форми на съпротива срещу установения ред. По-важните са създаването на произведения, които са в разрез с партийните повели, и формирането на приятелски групи от инакомислещи спрямо режима лица, където се дискутират проблемите на геня и се критикува политиката на БКП.

Другият основен момент е приобщаването на представители на интелигенцията към апарата на ДС. От 60-те години започва усилена вербовка на хора от тези среди.

Книжното издание на сборника включва 72 документа, а разширеният му електронен вариант наброява 144.

STATE SECURITY AND THE BULGARIAN INTELLIGENTSIA

The critical voice of the intellectuals has always been heard throughout history and feared by power authorities for their potentially crucial impact on social thoughts and opinions. The intelligentsia is therefore considered a target of „ideological diversion“ of the enemy in the face of Western intelligence agencies. When a special dedicated unit is set up for agent-operational management of intellectuals, no doubt is left as to how serious the State Security is about this particular segment of society.

As part of its strategic mission to ensure the success of the cultural and scientific politics of the BCP, the State Security apparatus is expected to counter the emergence and operation of potential oppositionary, dissident and other anti-socialist movements amongst the intelligentsia.

Although not effectively involved in organized “hostilities”, very many intellectuals harbor critical sentiments and voice their opposition to the established order. Members of those circles produce literary works which cut across conventional boundaries and go up against party commandments. Groups of intellectuals who stray from the accepted formulas come together to create circles of friends to share the hot topics of the day and express their critical views of the political agenda of the Bulgarian Communist Party.

But the security system is not only involved in persecution of the intelligentsia. It very well understands that recruitment and affiliation of intellectuals to the system is just as important. These processes are especially active during the 1960s.

The documentary collection combines a printed edition of 72 documents with a more complete digital copy of 144 records.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВОТА

Включените в сборника документи, както и многобройните, публикувани в различни издания, материали от партийния архив, разкриват по красноречив начин факта, че към различните малцинства се прилагат различни мерки за „приобщаване“, „адаптиране“, „модернизиране“, „преодоляване на етническите различия“ и т.н. Става въпрос именно за система от механизми, а не за единна партийна политика спрямо различните етнически групи – арменци, гръцки политемигранти, цигани, власи, албанци, кримски татари и каракачани, т.е. Държавна сигурност прилага на практика политиката на БКП спрямо малцинствата. Политиката на БКП спрямо различните етнически групи в България претърпява на няколко пъти промяна на курса, като преминава през напълно противоположни крайности: от идеята за многонационална България – политически курс, който се налага след края на Втората световна война, до идеята за един етнос, един бит, една култура и обичаи. От политика на защита и укрепване на етническата идентичност на малцинствата се стига до политика на груби посегателства върху тяхната етническа идентичност, култура, религия и език. В опростен вид тази политика гласи следното: „Чрез преодоляване на социалните различия, етническите и национални разлики също загубват своето значение“.

Книжното тяло на сборника включва 128 фототипни документа, а неговото разширено електронно издание – 217.

STATE SECURITY AND MINORITIES

This collection of selected documents is a fine addition to the large pool of publications and materials from the party archives, which bear testimony to the somewhat mixed and often inconsistent policies towards the minorities. Ranging between „inclusion“, „adaptation“, „modernization“, „overcoming of ethnic differences“, they are a system of mechanisms to handle different ethnic groups, rather than a uniform party policy. Different ethnic groups in Bulgaria (Armenians, Greek political émigrés, gypsies, Vlachs, Albanians, Crimean Tatars, Sarakatsani) are subject to separate and wildly varying measures, and are affected by extreme tendencies. It begins after World War II with the principle of multiculturalism and the idea to protect and strengthen their ethnic identity, and ends with the design of a one ethnicity state, sharing one way of life, one culture, and one tradition. Put simply, „remove social differences and ethnic and national differences will all disappear“. Methods and means may vary, but State Security remains the practical implementor of BCP's policies towards the minorities.

The printed edition features 128 selected documents in photographic form, and comes with a more complete digital copy of 217 files.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И БЪЛГАРСКАТА ЕНЕРГЕТИКА (1944 – 1991)

Енергетиката е важен структуроопределящ отрасъл, чието балансирано функциониране е в основата на всяко съвременно производство и осигурява бита на хората. Предвид значението на отрасъла за икономиката на страната МВР е в тясна връзка с Министерство на енергетиката и регулярно му предоставя сигнално-предупредителна, констативна и друга важна информация.

Първостепенна задача на българските служби е прочистването на обектите от минната промишленост и централите от „вражески елементи“, които при усложнена обстановка могат да затруднят електроснабдяването на страната.

Една от основните задачи на ДС по обезпечаването на енергетиката е да следи за сигурността и безопасността в работата на енергийните обекти и тяхното безаварийно функциониране. В случай на аварии оперативните работници са длъжни да проведат разследване, като проверят дали има умисъл (диверсия) и отправят предложение за търсене на съдебна отговорност на виновните лица в най-кратки срокове. Също така се провеждат мероприятия за предотвратяване на вземането на неузгодни за страната решения или сключването на подобни сделки. ДС контролира срещите и контактите на български енергетици, за да не се допусне изтичането на държавна и служебна тайна.

Книжното издание на сборника съдържа 114 документа, а разширеният му електронен вариант – 326.

STATE SECURITY AND THE ENERGY SECTOR IN BULGARIA (1944 – 1991)

The energy sector is one of the engines that drive the economy. It is a critical factor of modern production systems and has a pivotal role in the overall development of any country. Given the economic importance of the sector for national stability, the Interior Ministry is in close collaboration with the Ministry of Energy providing regular alerts, findings, and information updates.

Purging mining sites, facilities and plants from „enemy elements“, which are potential threats to the national energy supply under a complicated situation, is a paramount goal for Bulgarian secret services.

State Security’s operational staff in the energy sector is responsible to monitor safety and security in energy sites and ensure flawless performance and functional integrity. In case of incidents, operatives are expected to act according to established response procedures. This includes investigating the cause of the failure, confirming or eliminating the possibility of diversion, and demanding quick prosecution and trial for the guilty parties. Specific action is taken to prevent decisions that will have negative impact on national economy and to block deals which are not based on national interest. The SS keeps a close eye on the meetings and connections of Bulgarian energy experts to cut off potential leaks of classified government and industrial information.

The documentary collection combines a printed edition of 114 documents with a more complete digital copy of 326 records.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И РУ НА ГЩ НА БНА В АЗИЯ (1944 – 1991)

Сборникът представя нови автентични документи, разкриващи дейността на българското външнополитическо и военно разузнаване на територията на Азия, която според поместената информация е изцяло подчинена на целите, задачите и интересите на КГБ и Главно-то разузнавателно управление на ГЩ на Въроръжените сили на Съветския съюз в този регион на света. Изданието включва архивни материали от фондовете на Служба „Военна информация“, Националната разузнавателна служба и МВР, които са структурирани в три тематични раздела:

- Дейността на Държавна сигурност и РУ на ГЩ на БНА срещу Китайската народна република и маоизма;
- Дейността на Държавна сигурност и РУ на ГЩ на БНА в Корейската народнодемократична република и Южна Корея;
- Дейността на Държавна сигурност и РУ на ГЩ на БНА в Япония.

В сборника са поместени голям брой документи, отразяващи неизвестни досега сведения за различни исторически събития, разиграли се по време на Студената война на територията на Азия, които могат да послужат като изворов материал за бъдещи научни изследвания.

Книжният вариант на сборника съдържа 148 документа, а разширеното електронно издание – 213.

THE SS AND THE ID OF THE GS OF THE BNAF IN ASIA (1944 – 1991)

The collection provides an authentic account of Bulgarian subservient intelligence relationship with the USSR with regard to China, North Korea and Japan. The Intelligence Directorate of the General Staff of the Bulgarian National Armed Forces is under the direct authority of Soviet intelligence its every step in the region serving Soviet objectives, goals and interests. This current selection draws on original documents from the Military Information Service, the National Intelligence Service, and the Interior Ministry, arranged both chronologically and thematically in three parts:

- Operations of the State Security and of the Intelligence Directorate of the General Staff of the BNAF against the People's Republic of China and Maoism;
- Operations of the State Security and of the Intelligence Directorate of the General Staff of the BNAF in the territory of the Democratic People's Republic of Korea and South Korea;
- Operations of the State Security and of the Intelligence Directorate of the General Staff of the BNAF in Japan.

A number of historical events that occurred on Asian territory during the Cold War period are references on multiple occasions and dealt with in further detail. This new information can provide a reliable source for future scientific studies and research.

The printed and extended digital editions of the collection contain 148 and 213 documents, respectively.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И СЛЕДСТВИЕТО (1944 – 1991)

До сега темата за следствието в Народна република България не е изследвана задълбочено в исторически аспект. Причината е ограниченият достъп до архивните материали на тази специализирана служба. След предаването на архива от страна на Националната следствена служба (НСЛС) за съхранение в Централизирания архив на Комисията, се създава възможност за по-широк достъп до това документално наследство.

Условно съществуването на специализирания следствен апарат в Народна република България може да бъде разделено на два етапа. Първият започва от създаването на служба „Следствие“ в края на 1945 г. при отдел „Държавна сигурност“, а вторият етап е от началото на 1979 г., когато статутът му е променен и всички следствени структури са обединени в Главно следствено управление при Министерство на вътрешните работи.

За целия период от своето съществуване следствието изпълнява както процесуални, така и оперативни функции. Следственият отдел на Държавна сигурност е специализиран и централизиран орган в системата на Министерството на вътрешните работи, който чрез процесуални действия на следователите при ДС осъществява предварително следствие, разобличаване на виновниците и предаването им на съд по дела, отнесени в тяхната компетенция и по дела, възложени им от прокуратурата.

Документите в книжното издание на сборника са 71 на брой, а включените в разширения електронен вариант – 186.

STATE SECURITY AND THE INVESTIGATION DIVISION (1944 – 1991)

Historically speaking, the role of the investigation division in communist-era Bulgaria has not been a subject of thorough and comprehensive studies. With access to the archives of this specialized service severely restricted, there was little to investigate in the field. The National Intelligence Service (NIS) completing the transfer of former First Main Directorate (FMD) archives to the Files Committee's vaults has opened up access to it and helped promote this documentary heritage.

The specialized investigation system in communist Bulgaria goes through two relative development stages. The first runs from the establishment of the Investigation Service within the structure of the State Security Department in the end of 1945. The second period begins at the start of 1979 with the change in status and the coming together of all MoI investigative units into a single Main Investigation Directorate under the authority of the Interior Ministry.

Throughout its existence, the investigation service has been relegated to both administrative and operational functions. The investigation department of the State Security is a specialized central body within the system of the Interior Ministry in charge of pre-trial procedures, identification, prosecution and trial of perpetrators. Investigative magistrates operate within their own competence and work on cases forwarded to them by the prosecution.

The documentary collection combines a printed edition of 71 documents with a more complete digital copy of 186 records.

СБОРНИЦИ

Сборникът „Десталинизацията – дилемата на едно противоречиво десетилетие (1953–1964)“

е първото съвместно документално издание на Комисията по досиетата и Държавна агенция „Архиви“. Преобладаващата част от документите се публикуват за първи път и маркират най-интересните събития и процеси, случили се у нас в десетилетието след смъртта на Сталин.

Една от първите мерки на властта в София, пряко отражение на действията на Кремъл след кончината на съветския диктатор, е помилването на политическите затворници и закриването на 11 затвора, както и на лагера в Белене през 1953 г. В същото време всички освободени продължават да бъдат определяни като потенциално опасни лица и контролът върху тях от страна на тайните служби продължава.

Въоръженото антикомунистическо въстание в Унгария през 1956 г. дава повод на българските власти да подновят репресиите и слага край на появилите се надежди за политически реформи у нас. Повторно е открит лагерът в Белене, започват кампанияни въдворявания и изселвания на „вражески елементи“ за защита на „народната власт“ от евентуални „контрареволуционни действия“.

Сборникът представя 181 документа, обособени в два раздела. Архивните материали основно са от фондовете на Централизирания архив на КРДОПБГДСРСБ-НА и на Централния държавен архив. Има и отделни документи от Регионалния държавен архив – София.

DOCUMENTARY COLLECTIONS

The documentary collection *De-Stalinization - the dilemma of a controversial decade (1953–1964)* is the first printed collaboration between the Files Committee and the Archives State Agency. It is a compilation of the most significant, unpublished before, documents from both repositories dealing with Bulgarian events and processes during the decade after Stalin's death.

After the passing of the Soviet dictator, the authorities in Sofia initiate a series of reforms, following the Kremlin model, including general pardon for all political prisoners, and closing of eleven prisons, among which the Belene concentration camp in 1953. Although set free, the released prisoners are

still considered „potentially dangerous persons“ and further kept under the supervision and control of the secret apparatus.

In the aftermath of the armed anti-communist uprising in Hungary in 1956, a new wave of repressions begins in Bulgaria marking the end of hopes for political transition and reform. The Belene camp re-opens once again. A new internment and deportation campaign is launched to put „enemy elements“ away, and protect „people's power“ in case of would-be „counter-revolutionary attempts“.

Organized into two sections, the book presents 181 documents. The written sources come almost exclusively from the fonds of the Centralized Archive of the CDDAABCSISBNAF and the Central State Archive. Some of the records originate from the Regional State Archive in Sofia.

ИЗЛОЖБИ

Изложбата *„Десталинизацията – дилемата на едно противоречиво десетилетие (1953-1964)“* е събитие в рамките на Президентската инициатива „25 години свободна България“ и е партньорски проект между Комисията по досиетата и Държавна агенция „Архиви“.

След смъртта на Сталин започват и първите опити на открита съпротива срещу комунистическия режим в сѳръжавите от Източния блок. Това са години, свързани с реалните надежди на мнозина за отхвърляне на съветския модел на управление, първите опити за пробив на Желязната завеса.

В България процесът трѳзва плахо и до известна степен „плататно“. Следвайки и този път съветския опит, комунистическата партия заклеиява култа към личността на Вѳлко Червенков, но само след няколко години, в рамките на същото това „противоречиво“ десетилетие, той се преобразува в нов култ, този път към Живков.

Вѳпреки че от днешна гледна точка изглеждат наивно опитите на отделни представители на интелигенцията, гейци на културата и изкуството, да излязат от задушаватия кофраж на партийната усмирителна риза, те все пак доказват, че не всичко е докрай изгубено. Тези опити, обаче, получават бѳрзо възмездие от официалната, т.е. партийната власт: уволнени редактори на вестници (Владимир Топенчаров и Васил Акѳов), спрени отделни спектакли („Импровизация“ на Раѳой Ралин и Валери Петров),

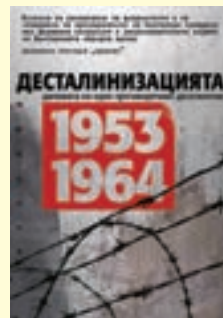
EXHIBITIONS

The exhibition *De-Stalinization - the dilemma of a controversial decade (1953-1964)* is the product of a partnership initiative between the Files Committee and the Archives State Agency. It is also part of the program of the presidential initiative 25 Years Free Bulgaria.

The first open attempts to create opposition and resist the communist regime in the Eastern Bloc are made after Stalin's death. This is the time of real hopes and desires of a great many people to depart from the Soviet model and break through the Iron Curtain.

The transformation process in Bulgaria starts out slow and remains somewhat conservative. Rigidly following the Soviet experience, the Bulgarian Communist Party takes steps to dismantle the personality cult to Valko Chervenkov. Within just a couple of years this controversial decade witnesses the creation of a new cult around the person of Zhivkov.

There are still some isolated attempts within the circles of the intelligentsia, and among figures in culture and art to break the constraints of the political straight jacket. They may seem naive to our modern eyes, but they are quiet proof that not all is lost. The response of the official, i.e. party, authorities is swift, and punishment is dealt to the offenders: newspaper editors are fired (Vladimir Topencharov and Vasil Akyov), stage plays are cancelled (Improvisation by Radoy Ralin and Valeri Petrov), entire theatrical groups are released (the Bourgas Theatre), yet to be premiered films are banned (Life Flows By Quietly by Binka Zhelyazkova and Hristo Ganev) or confiscated before post-premiere screenings (On

разгромяване на цели театрални колективи (Бургаския театър), спрени филми преди премиера („Животът си тече тихо“ на Бинка Желязкова и Христо Ганев) или свалени от прожекции непосредствено след премиерите („На малкия остров“ по сценарий на Валери Петров и „Невероятна история“ на Радой Ралин). Художниците и писателите също имат своите изключени от редиците на партията, спрени изложби, неиздадени стихосбирки, изключени от съответните творчески съюзи.

Подбраните материали показват малко известни и не използвани досега исторически документи. Чрез визуално и документално представяне на събитията от 50–60-те години на 20 в. се проследяват вътрешните и международните аспекти на процеса, популярен с термина „десталинизация“ не само в България, но и в страните от Източна Европа. България, въпреки че няма унгарската 1956 г. или чехословашката 1968 г., няма Солженицин или Джилас, нито Ян Палах или Имре Наги, показва отношението си към казармения социализъм и изживя своето противоречиво десетилетие.

Логичният край е негласното закриване на процеса след пагането на Хрушчов.

В изложбата са използвани документи и фотографии, съхранявани в Държавна агенция „Архиви“ и Комисията по досиетата, кинокадри от Българската национална филмотека, сайта „Изгубената България“, както и от частни архиви на семейство Пауновски, семейство Акъови, архивът на Радой Ралин, архивът на Веселин Байчев, архивът на Владимир Люцканов и Антоанета Бочурова и др.

the Small Island based on a script by Valeri Petrov, and Incredible Story by Radoy Ralin). Artists and writers are too subjected to artistic and individual persecution. Some are expelled from the party or their unions, others have their exhibitions or collected poetry forbidden from public display.

The collection includes little known historical records never published before. They are the visual and documentary reference to events in the 1950s and the 1960s, and explore the domestic and international aspects of the process known in Bulgaria and all across Eastern Europe as „de-Stalinization“. Hungary had its uprising of 1956. Czechoslovakia had its revolution of 1968. Bulgaria did not have figures like Soljenitsin, Jan Palach, or Imre Nagy, but it had its own way to challenge the ideology of barrack socialism.

Bulgaria’s controversial decade meets its logical end quietly after Khrushchev’s fall.

The exhibition features written documents and photographs currently stored at the Archives State Agency and the Files Committee, audiovisual material from the Bulgarian National Film Archive, facts and information from the website Lost Bulgaria, and items from the private archives of the Paunovski Family, the Akyovi Family, the personal archives of Radoy Ralin, Veselin Baychev, Vladimir Lyutskanov, Antoaneta Bochourova, etc.

БЮЛЕТИНИ

Съгласно **чл. 14** от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия (ЗДРДОПБГДСРСБНА), Комисията издава годишно по два Бюлетина за периодите до 20 юли и до 20 декември.

В него се публикуват актуалните нормативни документи, с които работи Комисията: ЗДРДОПБГДСРСБНА и Правилника за дейността на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия и на нейната администрация (ПДКРДОПБГДСРСБНАНА). Включват се регулярните доклади, с които Комисията отчита дейността си два пъти годишно пред Народното събрание. В Бюлетина се публикуват и всички Решения на Комисията, които са взети в този период. В отделен раздел се включва актуална справка за достъпа на физически лица до информация, съгласно чл. 9, т. 4, 5 и 6 от Закона, публикуват се и данни от специализираната читалня на Комисията. До момента са издадени 17 Бюлетина.

BULLETINS

The Files Committee publishes its bulletin semi-annually to the periods ended 20 July and 20 December, in accordance with **Art. 14** of the Law on Access and Disclosure of the Documents and Announcing Affiliation of Bulgarian Citizens to the State Security and the Intelligence Services of the Bulgarian National Armed Forces (LADDAABCSSISBNAF).

It is a platform to share news and events, and to promote the regulatory framework of the Committee: LADDAABCSSISBNAF and the Rules of Procedure of the Committee for Disclosing the Documents and Announcing Affiliation of Bulgarian Citizens to the State Security and the Intelligence Services of the Bulgarian National Armed Forces and its administrative staff (RPCDDAABCSSISBNAFAS). This further includes the Committee's bi-annual reports before the National Assembly and all decisions taken within the referenced period. There is a section providing up-to-date reference data about the access of physical persons to information, in compliance with Art. 9, items 4, 5 and 6 of the Law, along with some attendance numbers from the specialized reading room of the Committee. Seventeen bulletin editions are published to date.

БРОШУРИ

Комисията издава информационни **брошури** на български и английски език с актуални данни за дейността си. Нейната цел е да се популяризира работата на Комисията както у нас, така и в чужбина сред страните членки на *Европейската мрежа за съхранение на архивите (EMSA)*.

Основни рубрики в брошурата са „Законът повелява“ и „Нашите правила“, където са разгледани принципите и нормативните документи, по които работи Комисията. Брошурата включва още: данни за състава и структурата на Комисията, за публичната, издателската и международната ѝ дейност, за попълването, съхранението и състоянието на Централизирания архив, за правото на достъп на гражданите до архивните документи. В отделна по-обширна рубрика са представени целите, принципите, ценностите и мисията на Комисията. До момента са издадени 4 брошури.

BROCHURES

The Files Committee publishes **brochures** in the Bulgarian and English languages providing up-to-date and relevant information on its commitments and activities. Their purpose is to promote the projects and practices of the Committee domestically and internationally in member countries of the *European Network of Official Authorities in Charge of the Secret Police Files*.

The two main sections within the brochure, *The Law Commands* and *Our Rules*, deal with the principles and legislative basis governing the work of the Committee. Some facts and numbers about the staff and structure of the Committee, its publicity campaigns, publishing activities, and international projects are further referenced. Another section concerns the completion, preservation and current condition of the Centralized Archives, and the citizen right of access to public documents. An additional segment provides a more detailed review of the goals, principles, values and mission of the Committee. Four brochures are currently available to the public.

ФИЛМИ

Филмът „Досието на ДС“ е продуциран от Комисията, режисьор е Ема Константинова, сценарист – Лора Шумкова. Главен герой на филма е Иван Москов, който разказва своята лична история. Иван е 21-годишен, студент по операторско майсторство в НАТФИЗ. След случаен разговор той пожелава да научи повече за репресиите, които прагядо му, известният социалдемократ Атанас Москов, е изтърпял от комунистическата гържавна сигурност. Докато чака да получи достъп до досието на прагядо си, Иван започва да си задава все повече въпроси за тайните служби на тоталитарна България. Кога, как и защо е създадена Държавна сигурност? Какви хора са работили за нея? Кого и защо са преследвали? Как обикновените българи са се справяли със страха и подозренията, насаждани от агентите и от оперативните работници?

За да намери отговорите, Иван се среща с различни хора: с изследователя Момчил Методиев, с интелектуалеца Джоуни Пенков, с оперативния работник Цвятко Цветков, с медийния експерт Георги Лозанов, с историка и депутат Андрей Пантев, с журналистите Тома Биков и Мариела Балева. Неусетно личната история се е превърнала в пътуване по следите на една злобеща институция, за която днешните млади хора не знаят почти нищо, но която продължава да се намесва в живота ни. А кадрите на Иван са достатъчни да оформят едно нейно визуално досие – „Досието на ДС“.

FILMS

The State Security File is a film production of the Files Committee, directed by Emma Konstantinova, based on a script by Lora Shoumkova. The film tells the story of 21-year-old Ivan Moskov, student in Cinematography at the National Academy for Theatre and Film Arts. After a casual conversation, he is left wanting to know more about the repressions suffered by his great-grandfather, prominent Social Democrat Atanas Moskov, at the hands of the communist secret regime. While waiting for access to his great-grandparent's files, Ivan is beginning to

ask more questions and look for more answers about the secret police apparatus in totalitarian Bulgaria. He wants to know the whens, whys and hows of the State Security system? How did it come to be? What kinds of people were associated with it? What individuals were persecuted and why? How did regular citizens deal with the fear and suspicions planted in their hearts by functionaries of the regime?

On his quest for answers, Ivan meets people from all walks of life: historian and researcher Momchil Metodiev, intellectual Johnny Penkov, operative Tsvyatko Tsvetkov, media expert Georgi Lozanov, historian and Member of Parliament Andrey Pantev, journalists Toma Bikov and Mariela Baleva. Ivan's personal tale becomes a narrative through which he tells a much bigger story, one piece at a time. It eventually turns into a journey back in time to a society living under an oppressive force that young people know little about. Frame by frame, Ivan creates a visual record of an institution that was once part of the vague past, and is still playing a role in our life today. This is *The State Security File*.

web: www.comdos.bg